

Aan: mw P. de Jong-Boersma
Mr. A de Bruinestraat 14
9161EC, Hollum

Altenaweg 22
9321 XE Altena
Tel. 050 – 7503817

Betreft: Natuurtoets Jan Jacobsweg 5/5a

Altena, 31 oktober 2017

Geachte mevrouw De Jong,

U bent voornemens om een nieuwe woning te laten bouwen aan de Jan Jacobsweg 5/5a te Hollum (Ameland). Om deze ontwikkeling mogelijk te maken, zal de bestemming moeten worden gewijzigd. In het kader van de natuurwetgeving vraagt de gemeente Ameland om een natuurtoets. Het bebouwen van de grond heeft mogelijk effect op beschermde flora en fauna en op beschermde gebieden.

Naast soorten die bijzondere bescherming genieten, geldt er een algemene zorgplicht om planten en dieren niet onnodig te verstoren. Daarom dienen flora en fauna en eventuele negatieve effecten in kaart te worden gebracht om deze te kunnen toetsen aan de natuurwetgeving. De toetsing vindt in deze brief plaats.

Direct grenzend aan uw perceel ligt een parkeerplaats, waar de Coop-supermarkt de mogelijkheden van verplaatsing verkent. Dit onderzoek is gelijktijdig uitgevoerd. Daarvoor is apart een natuurtoets opgesteld.

Plan- en studiegebied

Het plangebied Jan Jacobsweg 5/5a grenst direct aan de westzijde van Hollum. Het betreft een perceel van ca 1250 m. Het studiegebied is groter en omvat ook het plangebied van de Coop-supermarkt. De begrenzingen zijn aangegeven in Bijlage 1.

Voor inventarisatiedoeleinden wordt een indeling in uurhokken (5x5 km) en kilometerhokken gebruikt om de verspreiding van soorten en vegetaties in kaart te brengen. Het plangebied en de directe omgeving daarvan liggen in het kilometerhok 171-606 (Atlasblok 01-47).

Projectvoornemen

De huidige bestemming op het plangebied staat wonen niet toe. Het voornemen is om deze bestemming om te zetten naar een woonbestemming. De bouw van de woning is gepland in 2018.

Methode

Het onderzoek bestaat uit een veldonderzoek op de locatie en bureaustudie. Op 12 oktober 2017 is het plangebied bezocht en is de aanwezigheid van natuurwaarden in kaart gebracht. Aangetroffen beschermde plant- en diersoorten zijn genoteerd.

Het veldonderzoek is een momentopname. Aan de hand van literatuur en gegevens van verschillende instanties is onderzoek gedaan om een beeld van de natuurwaarden van het plangebied aan te vullen. Er is daartoe een globale rapportage opgevraagd bij de Nationale Database Flora & Fauna (NDFF) en aanvullende gegevens voor de Hazelworm. Bij de Vogelwacht Hollum / Ballum zijn weidevogeltellingen opgevraagd. Als bron is verder gebruikt: Kersten, M. (2004) *Ecologische kwaliteiten van het bestemmingsplangebied Hollum te Ameland en de direct aansluitende omgeving*. Natuurcentrum Ameland. Verdere gegevens zijn verkregen via telmee.nl, waarneming.nl, verspreidingsatlas.nl, www.fryslan.frl, bodemdata.nl, ahn.nl en topotijdreis.nl.

Resultaten

Landschap en vegetatie

Het studiegebied ligt aan de westzijde van het dorp Hollum en ligt deels binnen de grens van het bebouwde gebied. Hier bestaat het grotendeels uit een parkeerplaats die begin jaren '80 is aangelegd. De verharding bestaat uit klinkers en grasbeton. Rond de parkeerplaats staat een boomsingel, voornamelijk bestaande uit elzen, iepen, wilgen en meidoorns.

Het plangebied van zowel Jan Jacobsweg 5/5a als van de Coop-supermarkt overlapt voor ongeveer 11 meter met het graslandgebied. Dit gebied was vroeger waarschijnlijk grotendeels gebruik als bouwland, samenhangend met de ligging nabij het dorp. Vanaf de jaren '60 is het grotendeels in gebruik als grasland. De bodem bestaat uit leemarm en zwak lemig zand. De grondwatertrap is IIIb, wat betekent dat de gemiddeld hoogste grondwaterstand (in het winterhalfjaar) tussen 25 en 40 cm onder het maaiveld ligt. In de zomer zakt het grondwater weg tot gemiddeld ongeveer een meter beneden het maaiveld. De vegetatie betreft een kruidenrijk hooiland met Waterkruiskruid. Deze vegetatie is niet grondwaterafhankelijk, maar staat 's winters vaak wel onder water. Volgens Kersten (2004) heeft zich op de aangrenzende ijsbaan als gevolg van jaarlijkse inundatie en een geringe mestgift een zeer soortenrijke flora ontwikkeld. Een deel van deze soorten is ook in het graslandperceel te verwachten. Het grasland is in de nazomer gemaaid. Ten tijde van het veldbezoek was het grasland nat als gevolg van de regenval van de afgelopen weken. In de sloot ten zuiden van het grasland is sprake van een sterke ijzeruitvloeking als gevolg van opwellend grondwater. De slootvegetatie wordt gedomineerd door Liesgras.

NDFF

Uit de beknopte levering vanuit de Nationale Database Flora & Fauna (NDFF) blijkt dat vaatplanten, (korst)mossen, broedvogels, dagvlinders en libellen redelijk tot goed zijn onderzocht in het kilometerhok. De overige beschikbare gegevens hebben een fragmentarisch karakter (Tabel 1).

Tabel 1. Aantal soorten in het kilometerhok volgens de NDFF.

Soortgroep	Totaal	Beschermd	Overig
Vaatplanten	183	1 (geen vrijstelling)	8 Rode Lijst
Mossen	30		1 Rode Lijst
Korstmossen	37		5 Rode Lijst
Zoogdieren	9	2 vleermuissoorten (Habitatrichtlijn) 2 andere soorten zonder vrijstelling ¹	1 Rode Lijst
Broedvogels	55	55	(waarvan 12 op Rode Lijst)
Amfibieën	1	2 (Habitatrichtlijn) ²	(waarvan 1 van de Rode Lijst)
Reptielen	1	1 (geen vrijstelling)	
Vissen	3		(waarvan 1 van de Rode Lijst)
Dagvlinders	24	3 (geen vrijstelling)	6 Rode Lijst
Libellen	7		

Vaatplanten, (korst)mossen en paddenstoelen

In het studiegebied komen algemene plantensoorten voor. Volgens de NDFF komen er in het kilometerhok 1 beschermde en 8 Rode-Lijstsoorten voor. De beschermde soort betreft de Muurbloem (RL-BE), die op oude verweerde muren voorkomt. Deze soort is in het studiegebied uitgesloten. Op basis van het veldbezoek kunnen de meeste Rode-Lijstsoorten worden uitgesloten. Mogelijk komt Kamgras (RL-GE) in het grasland voor.

Er komen algemene soorten mossen en korstmossen voor. Korstmossen van de Rode Lijst die uit de omgeving bekend zijn, zijn hoofdzakelijk soorten die op oudere bomen groeien, met name iepen. De waarde van het studiegebied voor korstmossen is waarschijnlijk klein. Over paddenstoelen zijn in de NDFF geen gegevens bekend. In de boomsingel waren tijdens het veldbezoek paddenstoelen aanwezig. In het grasland kunnen specifieke soorten voorkomen als Sterspoorsatijnzwam (RL-GE) en wasplaten.

Zoogdieren

Op basis van het atlasblok (5*5 km) blijkt dat uit de wijde omgeving Laativlieger, Gewone en Ruige dwergvleermuis bekend zijn. Deze drie soorten verblijven in gebouwen, waarbij de Ruige dwergvleermuis ook in boomholten kan verblijven. In de boomsingel waren geen spleten of holten aanwezig die geschikt zijn als verblijfplaats. Verblijfplaatsen zijn daarom uitgesloten. De boomsingel maakt deel uit van het foerageergebied van vleermuizen.

In studiegebied komen algemene soorten zoogdieren voor, zoals Haas en diverse soorten

¹ In Fryslân zijn de volgende andere soorten van de Wnb niet vrijgesteld: Boommarter, Das, Edelhert, Eekhoorn, Eikelmuis, Grote bosmuis, Molmuis, Veldspitsmuis, Waterspitsmuis en Wild zwijn. Deze soorten komen echter niet voor op Ameland (bijv. Verspreidingsatlas.nl).

² Op Ameland komt van de HRIV-soorten alleen de Rugstreeppad voor (tevens Rode Lijst Gevoelig). Het aantal van 2 is foutief.

(spits)muizen. Er zijn geen sporen aangetroffen van niet-vrijgestelde soorten zoogdieren en deze zijn op basis van habitat en bekende verspreiding uitgesloten.

Vogels

Van de broedvogels die Kersten (2004) noemt voor het poldergrasland, kunnen de volgende soorten in het aangrenzende grasland niet direct worden uitgesloten: Scholekster, Kievit, Grutto, Tureluur, Wilde eend, Veldleeuwerik en Graspieper. Er is navraag gedaan bij de Vogelwacht Hollum / Ballum in hoeverre deze soorten in het gebied broeden. In de afgelopen jaren broedde er één paar Scholekster op het graslandperceel dat met het plangebied overlapt. In 2017 broedde er ook een paar Kievit.

In de boomsingel broeden algemene vogelsoorten, zoals Merel, Winterkoning, Fitis, Spotvogel, Putter en Ekster (Kersten 2004). De aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten is uitgesloten.

Wintervogels als Rotganzen foerageerden in 2003 met name in de graslanden langs de hoofdwatgang (Kersten 2004). Het grasland werd toen, net als nu, gebruikt als hooiland, wat in de winter weinig eiwitrijk gras te bieden heeft aan ganzen en eenden. Voor overwinterende en trekkende kieviten en goudplevieren was het hooiland in 2003 niet belangrijk als foerageergebied en dat is ook nu niet te verwachten.

Amfibieën en reptielen

Uit de gegevens van de NDFB blijkt dat de Rugstreeppad in het kilometerhok is waargenomen. In 2003 is de soort in het studiegebied niet gevonden, ondanks intensief en doelgericht speurwerk (Kersten 2004). De sloot aan de zuidzijde van het grasland is niet geschikt als voortplantingsbiotoop. In 2016 is één roepend mannetje waargenomen in het dorp Hollum op meer dan 150 meter van het studiegebied. Waarschijnlijk betreft dit een zwervend exemplaar. Belangrijke voortplantingsplekken liggen in de polder ten oosten van Hollum en in de duinen op meer dan 800 meter afstand. In het studiegebied moet ook rekening gehouden worden met de mogelijkheid dat er zwerfende rugstreeppadden aanwezig kunnen zijn. Het zanddepot biedt een geschikt overwinteringsbiotoop. Verder kunnen algemene amfibieën voorkomen, zoals de Bruine kikker.

De NDFB vermeldt voor het kilometerhok de Hazelworm, maar bij navraag is gebleken dat de soort in het westelijker gelegen kilometerhok is waargenomen. Het betreft waarschijnlijk 1 individu dat met een transport is meegelift. Deze werd voor het eerst gemeld in mei 2010 en later in juli 2015. Hazelwormen kunnen in het wild 10 - 15 jaar oud worden. Een populatie in het studiegebied is uitgesloten.

Dagvlinders

In het atlasblok komen de beschermde soorten Duinparelmoervlinder (RL-BE), Grote vos (RL-EB) en Kommavlinder (RL-BE) voor (Wnb Andere soorten) en de overige Rode-Lijstsoorten Kleine parelmoervlinder (RL-KW), Bruin blauwtje (RL-GE) en Heivlinder (RL-GE). Deze soorten komen hoofdzakelijk voor in het duingebied, buiten het studiegebied. De Grote vos is in 2011 bij Ballum

waargenomen. Deze soort heeft o.a. iepen en wilgen als waardplanten. Deze soort heeft als habitat vochtige, open bossen, bosranden, boomgaarden en andere plekken met grote vrijstaande bomen. De boomsingel is als biotoop onvoldoende ontwikkeld. Het studiegebied maakt deel uit van het leefgebied van algemene vlindersoorten.

Overige soortgroepen

In het studiegebied komen algemene soorten libellen en overige ongewervelde dieren voor. Overige beschermde soorten zijn uitgesloten op basis van de bekende verspreiding en het biotoop.

Houtopstanden

Er is van uitgegaan dat de boomsingel binnen de bebouwde komgrens van de Boswet ligt.

Natuurnetwerk Nederland

De kleinste afstand tot het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied (Duinen van Ameland) bedraagt 700 meter. Het graslanddeel van het studiegebied ligt in het Natuurnetwerk Nederland en heeft de status EHS-Beheergebied. De toelichting bij de EHS-kaart geeft aan: *De planologische EHS begrenst het gebied dat voor natuurontwikkeling in aanmerking komt. Binnen deze begrenzing wordt de daadwerkelijke EHS gerealiseerd. Niet ieder perceel binnen de planologische EHS is dus natuurgebied. Deze uitwerking vindt plaats in natuurbeheerplannen.* In het Natuurbeheerplan 2017 is het graslanddeel gearceerd en aangegeven met het beheertype A11 Open grasland.

De algemene omschrijving van het beheertype A11 Open grasland luidt:

Het agrarisch natuurtype open grasland bestaat uit open landschappen met overwegend grasland, waarvan een relevant deel uit vochtig en kruidenrijk grasland bestaat. Vaak is dit natuurtype doorsneden met een fijnmazig netwerk van lijnvormige wateren: sloten, weteringen en vaarten. Er kan enige opgaande begroeiing aanwezig zijn. Sommige weidevogelsoorten (zoals grutto) zoeken altijd de meest open delen van het landschap op. Andere soorten zijn tolerant voor (zoals Kievit en wulp) aanwezigheid van riet of opgaande elementen. Naast broedende weidevogels is er ook beheer nodig voor overwinterende ganzen, zwanen en andere soorten. Enkele soorten, zoals houtduif, torenvalk, roek, kramsvogel en spreeuw maken vooral gebruik van het natuurtype open grasland voor voedsel en kunnen voor een groot deel meeliften met de maatregelen voor de overige soorten.

Doelsoorten die voor dit beheertype worden aangegeven, zijn onder meer Watersnip, Grutto, Kievit, Scholekster, Wulp, Tureluur, Graspieper, Veldleeuwerik, Torenvalk, Houtduif, Kramsvogel, Spreeuw en Rotgans. Daarvan broedden de laatste jaren alleen Scholekster en Kievit op het perceel, elk met één broedpaar.

Het plangebied Jan Jacobsweg 5/5a ligt nagenoeg geheel buiten het als beheertype gearceerde gebied (Bijlage 1).

Effecten

Werkzaamheden en uitstraling

De beoogde bestemmingsplanwijziging maakt het mogelijk om het perceel te bebouwen met een woning. De grens van bebouwd oppervlak en opgaande beplanting verschuift 11 meter naar het westen. Hierbij verdwijnt in het studiegebied ca 0,11 ha grasland. In het plangebied Jan Jacobsweg 5/5a ligt er een zanddepot op deze plek. Er gaat nagenoeg geen grasland verloren.

In het studiegebied is 300 meter aan boomsingel aanwezig. In het plangebied voor de Coop-supermarkt moet rekening worden gehouden met de kap van alle bomen (ca 230 m). In het plangebied Jan Jacobsweg 5/5a wordt tussen 40 en 70 meter aan boomsingel gekapt. Op de nieuwe grens van bebouwd gebied grasland en plangebied wordt een deel van de bomen herplant.

Het plangebied wordt bouwrijp gemaakt en de bestaande begroeiing wordt verwijderd. Hierbij wordt tijdelijk een deel van het plangebied ongeschikt als leefgebied voor planten en dieren. Er treedt lokaal uitstraling op van geluid en trillingen.

Effecten op de vegetatie

Er verdwijnt permanent 0,11 ha kruidenrijk hooiland. Het betreft een type grasland dat relatief zeldzaam is in het agrarisch gebied en qua samenstelling goed overeenkomt met het beheertype dat vanuit het Natuurbeheerplan wordt beoogd. Het heeft geen botanische doelstelling. De Rode-Lijstsoort Kamgras die er mogelijk voorkomt, verdwijnt als gevolg van de werkzaamheden. Effecten op de populatie van deze soort, die in de omgeving nog relatief veel voorkomt, zijn uitgesloten. Daarnaast verdwijnt de boomsingel met bomen en struiken die tussen dertig en veertig jaar oud zijn, met de bijbehorende kruiden, (korst)mossen en bodemorganismen. Mogelijk verdwijnen er ook bijzondere paddenstoelen. Hieronder bevinden zich geen beschermde soorten.

Effecten op zoogdieren

Kappen van boomsingels kan invloed hebben op het jachtgebied en op vliegroutes van vleermuizen. Een essentiële vliegroute langs de boomsingel tussen de parkeerplaats en het grasland is uitgesloten, omdat ook de bomen langs de Jan Jacobsweg deze functie kunnen vervullen. Vliegroutes verbinden verblijfplaatsen en jachtgebieden met elkaar. Het leefgebied raakt niet versnipperd. Er is een afname van foerageergebied. Voor het plangebied Jan Jacobsweg 5/5a betreft dit een relatief klein deel van het leefgebied, waarbij een deel van de beplanting, ca 30 meter weer terugkomt. De uitstraling van licht in de gebruiksfase beperkt zich tot het perceel en de kwaliteitsvermindering van het vleermuisbiotoop wordt verwaarloosbaar geacht. Negatieve effecten op populaties van vleermuizen en overige zoogdieren zijn uitgesloten.

Effecten op vogels

Wanneer de werkzaamheden worden uitgevoerd tijdens de broedperiode, kunnen broedende vogels worden verstoord. Buiten de broedperiode zijn negatieve effecten op broedende vogels uitgesloten. Effecten op jaarrond beschermde nesten zijn uitgesloten.

Er verdwijnt in het studiegebied 0,11 ha aan leefgebied voor weidevogels. Tevens schuift de verstoringscontour 11 meter op. Het effect op de weidevogels, die in alle jaren op ruime afstand zijn ingetekend, wordt nihil geacht.

Effecten op amfibieën

Door betreding en berijding kunnen amfibieën worden gedood of verwond. Tijdens de winter houden amfibieën een winterslaap, waardoor de kans dat ze in deze periode tijdig kunnen vluchten nihil is. Negatieve effecten op amfibieën, waaronder mogelijk de Rugstreeppad, kunnen worden voorkomen door het zanddepot na de winter te vergraven. Effecten op lokale populaties zijn gezien de aard en de schaal van het project uitgesloten.

Effecten op overige soorten

Op de plek van de werkzaamheden worden algemene diersoorten tijdelijk verstoord. Negatieve effecten op lokale populaties zijn uitgesloten.

Effecten op beschermde gebieden

De werkzaamheden hebben een lokale uitstraling, waardoor er geen negatieve effecten optreden ten aanzien van Natura 2000.

De ingreep vindt deels plaats in het Natuurnetwerk Nederland (NNN), waardoor het oppervlak aan weidevogelgrasland afneemt. Negatieve effecten op kritische weidevogelsoorten worden niet verwacht. Het NNN heeft hier de status van EHS-Beheergebied. Voor ingrepen in de Ecologische Hoofdstructuur geldt dat het beleidskader Spelregels EHS moet worden aangehouden, met regels over compensatie en herbegrenzing.

Conclusie

Het belangrijkste is dat de provincie akkoord zal moeten gaan met het bouwen in EHS-beheergebied. Hiervoor is mogelijk een aparte onderbouwing en uitwerking nodig. Geadviseerd wordt hierover contact met de provincie op te nemen.

Er hoeft geen melding te worden gedaan van het verwijderen van houtopstanden, gezien de ligging binnen de bebouwde kom Boswet.

Bij de uitvoering moeten mitigerende maatregelen worden genomen ten aanzien van broedvogels en amfibieën, zodat overtreding van de Wet Natuurbescherming wordt voorkomen.

Advies

- Broedende vogels mogen niet worden verstoord. De werkzaamheden dienen buiten de broedperiode van vogels plaats te vinden (broedperiode indicatief 15 maart-15 juli). De boomsingel kan daarom het beste voorafgaand aan de broedperiode worden gekapt, zodat de bouwplaats niet meer geschikt is voor broedende vogels;
 - In het *Kennisdocument Rugstreeppad* van BIJ12 wordt bij de winterrust van de Rugstreeppad
-

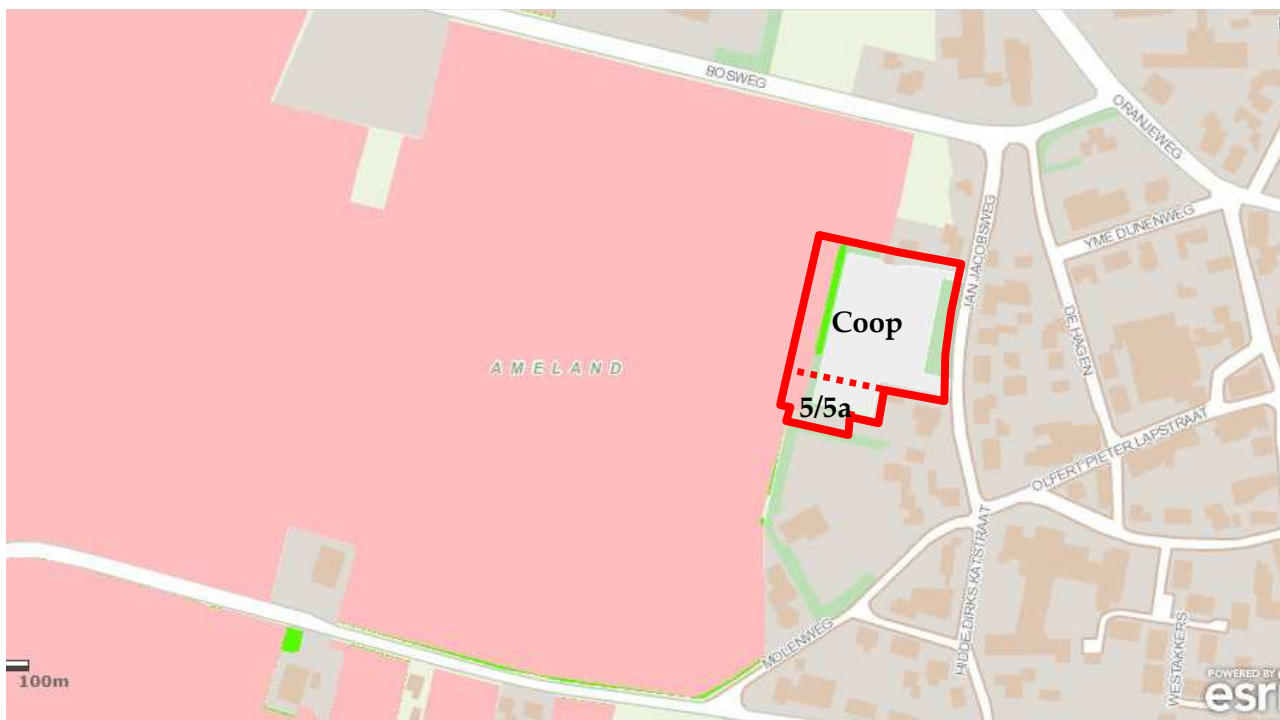
uitgegaan van de periode half oktober tot en met maart. Bij koud weer kan de winterrust eerder beginnen of langer voortduren. Geadviseerd wordt, om de planning van het grondwerk af te stemmen met een ecooloog;

- Voor algemene zoogdieren en amfibieën geldt een automatische vrijstelling in het kader van ruimtelijke inrichting en beheer. Voor deze soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd;
- Zorgplicht: vanuit de Wet Natuurbescherming geldt een algemene zorgplicht. Het verstoren, verwonden of doden van dieren (en planten) moet zoveel mogelijk worden voorkomen. Wanneer er bijvoorbeeld amfibieën worden aangetroffen op de bouwplaats kunnen deze het beste worden opgepakt en verplaatst naar een plek in de omgeving, buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden;
- Geadviseerd wordt om in de boomsingel de volgende soorten aan te planten: Sleedoorn, Eenstijlige meidoorn, Gewone es, Gladde iep, Grauwe abeel, Zwarte els, Zoete kers, Gewone vlier, Hazelaar en Wilde kardinaalsmuts. De meeste van deze soorten zijn al in de huidige boomsingel aanwezig. Geadviseerd wordt bij voorkeur - als dat qua planning mogelijk is - kleine exemplaren over te planten uit de huidige boomsingel naar de nieuwe locatie. Op deze wijze wordt een deel van de biodiversiteit aan korstmossen en andere organismen geënt op de nieuwe locatie. Bij nieuwe aanplant van iepen wordt geadviseerd om de inheemse Gladde iep in lage dichtheid te planten in verband met de ziektegevoeligheid of eventueel een resistente iepensoort toe te passen.

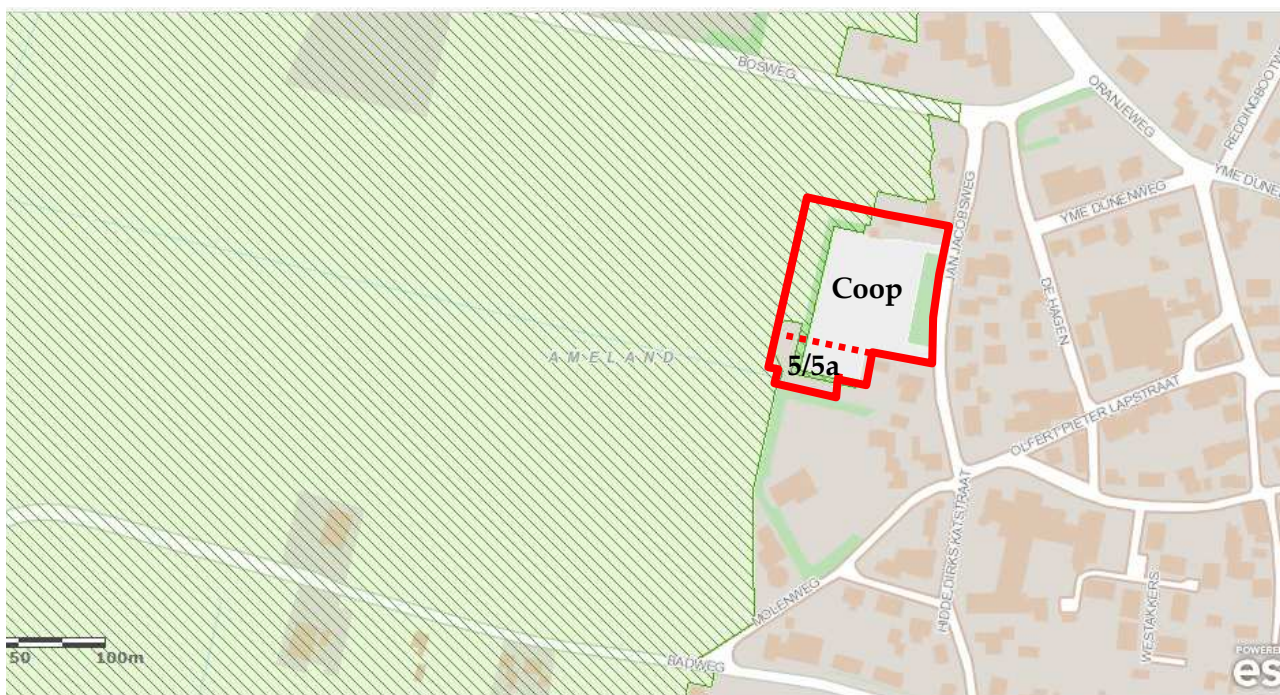
Met vriendelijke groet,
Namens Vos Ecologisch Onderzoek,

drs. P.G. Vos

Bijlage 1. Ligging plangebied

Ligging plangebied ten opzichte van EHS-beheergebied (roze) en ganzenfoerageergebied (roze + lichtgroen)

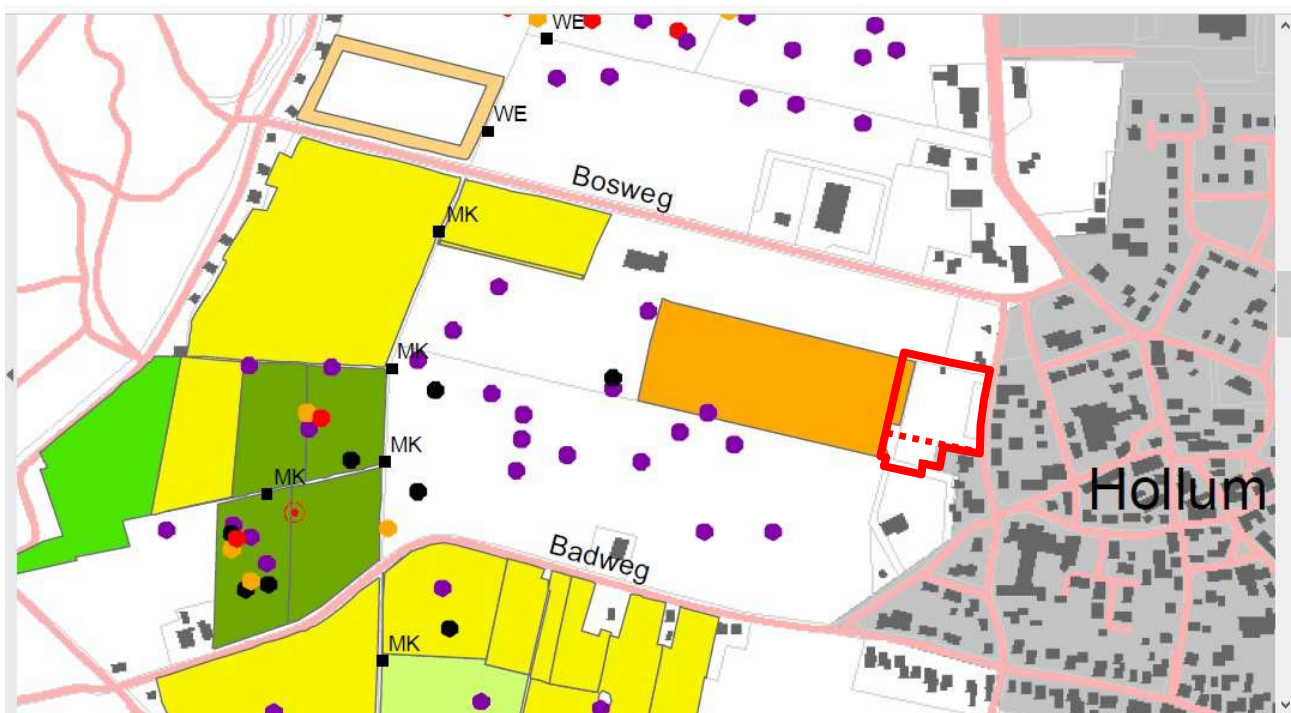

Ligging plangebied ten opzichte van beheertype A11 open grasland volgens Natuurbeheerplan 2017 (gearceerd).

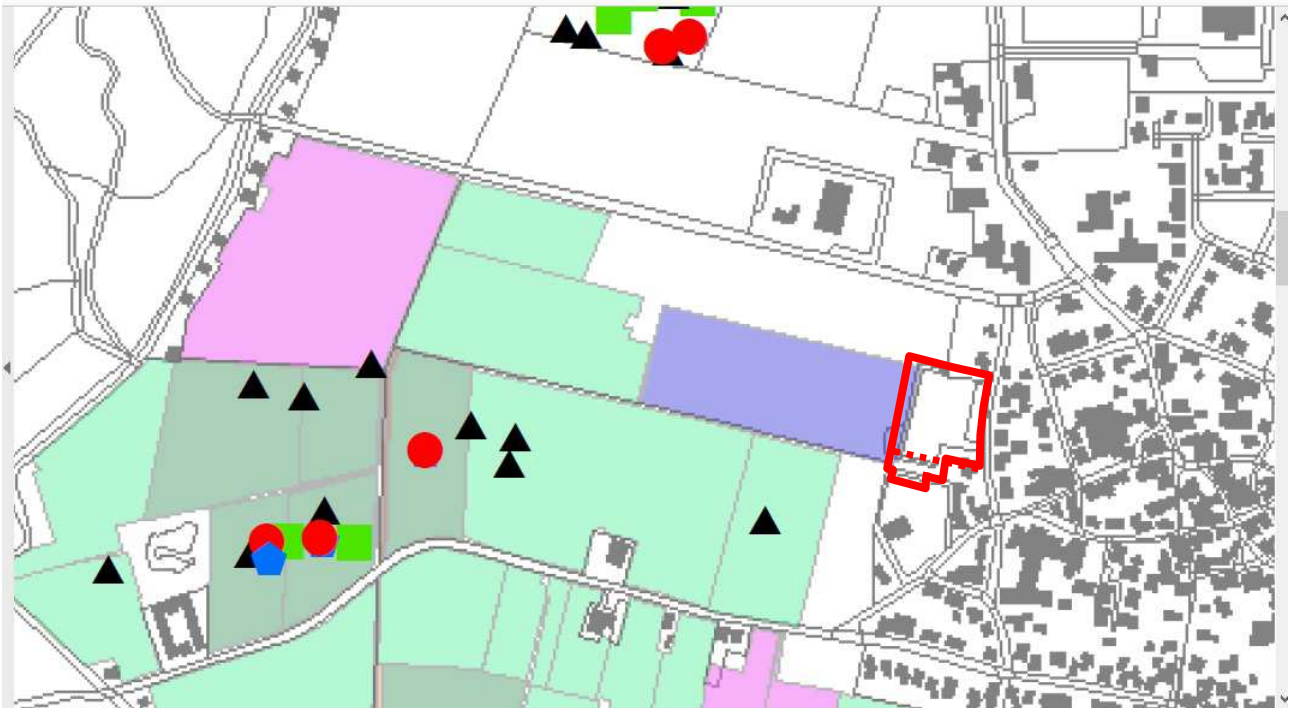
Bijlage 2. Weidevogels 2014-2017

Weidevogels in 2014: paarse stippen: Scholekster; WE=Wilde eend; MK=Meerkoet; BZ=Boerenzwaluw; HD=Houtduif; zwarte stippen: Kievit; rode stippen: Grutto; oranje stippen: Tureluur (Bron: Vogelwacht Hollum-Ballum).

Weidevogels in 2015: paarse stippen: Scholekster; zwarte stippen: Kievit; rode stippen: Grutto; oranje stippen: Tureluur; WE=Wilde eend (Bron: Vogelwacht Hollum-Ballum).

Weidevogels in 2016: zwarte driehoeken: Scholekster; groene vierkanten: Kievit; rode stippen: Grutto; Blauwe vijfhoeken: Tureluur (Bron: Vogelwacht Hollum-Ballum).

Weidevogels in 2017: gele stippen: Scholekster; zwarte stippen: Kievit (Bron: Vogelwacht Hollum-Ballum).